

# مجموعہ ابوالضیا

ماہوا شاہہ سندن دلی علیہ رحمۃ  
پر تو حکمت و عرفان ایلہ تنویرہ آتش

علوم و معارفین تحت ایدہ و ہر ماہ عرف امتدادہ اون ہشتادہ شر اول نور قنون غرتہ سیدہ

نومرو ۱۴ - جلد ۲ [ فی فرہ ربیع الآخر سنہ ۱۳۹۸ ] نسخہ سی ۳ فروش

## ضیا پاشانک اوان طفولیتی حقنہ کی مقالہ سی

( ما بعد جزو ۱۳ )

استانبولہ جوامع شریفہ حولیہ لرنندن بشقہ کزہ جک آچیقلاق محل  
اولدیغندن، لالا چوجوغی بر جامع حولیہ سنہ کوتورر . چوجوق اورادہ  
اقرانی اولان محلہ چوجوقلریلہ اوینامغہ آلیشیر . و بو صرہدہ اخلاقہ  
مضر اولہ جق بیک درلو ادبسنزلکریدہ برابر اوکرہ نیر . نہایت برکون  
آدم آنلارکن یا قاصیغی چیقمار؛ یا طوب اوینارکن کوزی پانلار . او  
زمان بو حریفک لالافغہدہ عدم قابلیت ظاہر اولور .

.....  
.....

§

ایمدی شو فطانت و درایتہ اولان بر لالا چوجوغہ نہ مقولہ آداب  
واخلاق اوکرده بیلیر کہ چوجوغک مدت عمرندہ وسیلہ سعادت اولہ !  
یعنی بویلہ بر میدن نہ حیات مقصودر کہ هنوز یشامغہ باشلامش و بنی  
نوعی آرہ سندن ہم کندینی، ہمہدہ کمندینہ تقرب ابدنلری بختیار اتمک  
ایچون برادلش اولان طفل معصوم آندن اثنای حیاتندہ مستفید اولہ جق  
درس آلا ! آلسہ آلسہ آندن آلا جفی عین موت اولان درس جہالت،  
واکر بالکز جہالت اولسہ بنہ اعلا ! بلکه آنک مثالندن، یا خود غفلتندن

اتخاذ ایده جکی سوء خلق و هجند که موت آندن بیک درجه ابودر .  
 زیرا موت ایله هم میت، همده آندن متضرر اوله جقار قور تولیر . لکن  
 حی صورتده کی میئر هم نفسارینه، همده بنی نوعارینه مضرت ابتدکله .  
 بچون آنر انسان دکل، بلکه انسان شکلنده زهرلی عقربله و بیلانلردر .  
 آنجق نظر انصاف ایله باقیلیرسه بو قباحت لالانکیمدر ؟ خیر !  
 اصل قباحت چوجو غک باباسی اوله جق نادان بی اذعان کدر که ثمره قوا .  
 دینی و خانداننده کندیکن ربی طوته جق و بر کون کندیکن و اهل و عیال  
 لنک یا سرمایه حضور و سعادت و یا خود باعث خذلان و نکبتی اوله جق  
 اولادینی و جکر کوشه سنی او مقوله الله تسلیم ایله کویا کندی ایله  
 بوغازلر .

§

بر طاقم افندیلر، بکلر کوریلور که کوندوزلی ایش محملنده، یا خود  
 خانه زنده غایت ادیب و کامل و ایشلری، کوجار یله مشغولدر . برده افشام  
 اوستی ساعت اون بردن صکره خانه زینه کیداسه کوریلور که افندی بر  
 اوطه ده، کتخدا، مهردار، خزینه دار کندی اوطه زنده مانعه مانعه عیش  
 و عشرت و قار و انواع رذالت ایله مألوفدرلر . کوندوز افندی ایله  
 احوال دولته دائر صحبت اولنسه سندن زیاده یانار، یا قیلیر . و ذهنده  
 قوردینی ترتیبات ایله دنیایه نه کوزل نظاملر و برر . لکن نه دائره سمنک  
 سفاهتندن، نه ده وکیل خرجک دفترندن خبرداردر . بویله بر عمر ایله  
 یشایان آدمک دائره سمنده کی اتباعی نقدر ادبلی اوله بیلیرلر ؟ و افندیکن  
 اولادی اوبله بر دارالحشر اتده فصل تربیه قرانه بیلیر ؟ و بو تربیه ایله  
 بیویان کیمسه صکره بولنه جفی ایشارده نه خیر کوستر ؟ بویله بر افندیکن  
 کندنده نقدر حسن اخلاق واردر که حتی اولادینک تربیه سمنده لزوم کوره  
 بیله ! و آنک بچون اهل و ارباب ارامق تکلفنه قالدشه !

§

بنم پدرم غلطه مكر كنده كاتب و ايشني كوچني ابي بيلير و وظيفه .  
 سيله قناعت ايدر بر مرد محاسب ایدی . بنم هنكام صصباوتمده ياز، قيش  
 بوغاز ايچنده ( قديملي ) ده ساكن اولوردق . بنله برابر مكتبه كيدوب،  
 كلك، همده اوک سوقاق ايشلريني كورمك ايچون اون يدي، اون سكر  
 ياشلرنده و عمر نامنده بر چركس كوله سي آلدی .

كوله مملكتمده خرسز قلعه تريه اولنديغدن، كراز، اوزوم موسملرنده  
 بني باغلاره کوتورر؛ و كنديسي الي ينشديكي ميوه لردن چالاردی . برلكده  
 بردك . تخمينه كوره آلي، يدي ياشلرنده ايدم . بر كون كوله ايله برابر  
 ( قيودان اسبق ) داماد خليل پاشانك قديملي اوزرنده واقع باغلارندن  
 ( حوضلي باغ ) ديرلر، بر باغنه كتمك . باغك اطرافي ديكنلي چاليلرله  
 محفوظ اولغله، كوله بر مدخل بولوبده كيره مدي . و النده كي صويه ايله  
 چاليلري آره ليهرق، كوجله بر كوچوك دليك آجه ييلدي . و بكا خطاب  
 ايله « ين بورادن صيغهم ! سن كوچوكسك؛ ايچري كير ! يقينده كي  
 كوتوكلردن اوزوملري قوپاروب، بكا وير؛ برلكده ييلم ! » ديدی .

بنده، پكي ! ديدم . ايچري طالدم . و اوزوم دوشيرمكه مشغول  
 اولدم . مكر خليل پاشا مرحوم اول ائنده نشان ائتمق ايچون او باغه گلش؛  
 و نشان دستيسي بالتصادف تمام بنم چايوك ايتديكم محله قونلش اولغله،  
 اوزاقدن بني كورمش؛ مرحومك دائره سي قواسلرندن قديملي لي احمد بك  
 ديرلر؛ قوجه يقلي بر قواس وار ایدی كه هربار راست كلدكجه ييقلرندن  
 قورقاردم . او كون پاشانك ياننده بولنش؛ و پاشا بني آكا كوستروب، ياننه  
 كتورمسي تنبيه ايله كوندرمش .

بن ايسه دنيادن بي خبر ! متصل اوزوم صالحلريني قوپاروب،  
 چالي آره سندن كوله به ويرمكه مشغول ايكن، آنسزين آرقه مدن بري  
 كلوب، بني قوجاغنه قايدی . وقورقتميه رق، و بيلم نه سوزلله تأمين  
 وتسليتلر ايدهرك، پاشانك ياننه کوتوردی . او كنده طوران بر قاچ طبق

اوزومی بنم اوکه سوروب، یمک تکلیف ایلدی. آنک بو نوازشی قور -  
قوبی و حجابی بستیون زائل ایدوب، بلا تکلف یمکه باشلادم. کیمک چو -  
جوغی اولدیغی، اویمزک نه ستمده اولدیغی صوردی. بنده سویلدم.  
نیچون اوزوم چالیدیغی صورنجه، هیچ کتم ایتیموب، کوله نک  
تعلیماتی تمامیه نقل ایتدم. بنم صداقت و صفوت بسببلی مر حومک خوشنه  
کندی؛ زیرا الیمه بر خیلی پاره و بردی. واحد بکه تسلیم ابله خانه مزه  
کوندردی.

غرائب اتفاقیه دندر که مر حومک صوک قیودانلغنده حسب القدر  
خدمت شاهانه ده بولتدم. بر کون سرای همایونه کلدی. کندیسیمه  
صحبت ایدرکن، خاطرمه کلوب، بوندن اون آلتی، اون یدی سمنه اول  
قتیلای ده حوصلی باغده نشان آتمق ائناسنده ایکن یشیل جبهه کیش بر  
چوچنی اوزوم چالیدیغی صروده کوروب، قواس احمد بک ابله طوتدیره -  
رق، جلب و تلطیف پوردیغکز خاطره کلیری ۱- دیو سؤال ایتدم.  
پاشا مر حوم غایت فطین و ذکی اولمغه درحال تخطر ایتدی. و «اوچو -  
جغه حالا آجیرم؛ زیرا باباسی هر کیم ایسه یانسه بر خرسز کوله قاتمش ایدی.  
یوقسه چو جووقده اصلا فناغده استعداد کورمدم. چونکه وقوطانی هیچ  
کتم ایتیرک، بکا نقل ایتدی، و بک خوشمه کندی. صکره احمد بک دخی  
چوچوغی تصدیق ایلدی. لکن او چوچوغی و بو وقعیه بی سرنه دن  
یلمیورسکز؟» دیدی. بنده جوابمده «ایشته او کون سزک باغکز دن  
اوزوم چالارکن یقانی اله ورن ولایق اولدیغی حالده مظهر التفاتکز  
اولان چوچق صقاللندی. بوکون فارسکرده ینه التفاتکرزه نائل اولیور؛  
یعنی بنده کرم.» دیدم. بن بونی سویار سویله مز کویا خرسزلغی  
کندی ایتمش کبی کمال ادبندن قزاردی، و بکا تشکره میدان ویرمیسوب  
مستغرق تلطیفات ایلدی.  
بو کوله بی بر از وقت صکره پدر مر حوم آزاد ایدوب، مملکتنه کوندردی.  
بنی دخی او ائشاده امام زاده مر حومک نظارتی تحتنده سلیمانیه جوارنده

یکی آچمش اولان مکتب ادیبیه و بردی . و تربیه مه باقق ایچون اسماعیل  
اغا نامنده واللی بش آلتش باشلرنده برلا طوتدی .

بزم لالا قیصریه قضایی داخلنده ( افکه ) قریه سندن اولوب،  
یکچری دورنده طشره و زراسنه ایچ آغالنی ایتش؛ و چوق شی کورمش،  
اولدقجه دنیایی آکلارش؛ حقیقته پشکین و ادیب و اولاد حریصی بر آدم  
ایدی .

شو قدر که کیجه کوندوز درد و فکری بش اوان غروش قزانوب،  
بر کون اول مملکتنه کیمک و آخر وقتنی چو چوق، چولوغیله برابر کچیر -  
مکدن عبارت اولغله، پاره خانه سی کلنجه، لالا هر درلو حسیات انسانی بی  
اونودردی . مثلاً : پدر حر حومک لالایه و بکا برنجی توصیه سی جامع  
حوایسنه کیدوب، چاپقینلرله اویناماق ایکن هر کون مکتبدن چیقلدقده  
شریکلرله برابر، بز صولوغی سلیمانیه جامعی حویلسنده آلیردق . اگر  
لالا براز تیرنک ایده جک اولورسه پدرن آلدیغم کونده لکدن جیمده  
قلان یکرمی پاره، یا خود اونوز، قرق پاره بی انه صقشدیرردم؛ در حال  
بوزی کولوب - هایدی ! بنده ایکندی نمازینی قیلدم . سن براز اوینا؛  
بنده نمازی قیلایم - دردی و نمازدن صکره اکثراً صوک جماعت برنده  
اویقویه واروب، برایکی ساعت بنی حاله ترک ایدردی . صکره عودت  
ایده جکمزده نیچون کچکدیکرمی شاید پدر صورارسه ایکیمرنک جوانی بر  
اولق ایچون برلکده بر بالان حاضرزدق !

لکن بو حال ایله برابر، لالام بنی دائماً درسمده دوام و صنفده کی  
چو چوقلره سبقته اقدام ایچون لندن کلان تشویقاتی اجراده قصور  
ایتمزدی . حتی نظم اشعاره باشلاشم او آدمک همت مخصوصه سی و برغر -  
یب وسیله ایله اولدیغندن، بوراده نقلنی فائده دن خالی کورهم .

۵

بزم لالانک اشعاره یک محبتی واردی؛ حتی کندیکنک یازیمی کوچ

اوقور درجه ده املاسز اولدیغی حالده عاشق عر و کوهری آثارندن  
محفوظی بولان بیتلری مناسبلی، مناسبسز صره کتیروب اوقور، وآره  
صره کندیده قطعسه وغزل کی شیر نظم ایدوب، ایچنیده موزون  
اولانربده بولنوردی .  
بومطلع آنک برغاننددر :

« دروم دردین عرض ایتدم بوقرطارسه قلنرله  
کورلم نه ظهور ایار؛ نه سویلر غنجه قارله ! »

مکتبه عیسی افندی نامنده بر فارسی معلمی تعیین ایدلشدی : هر هفته  
صالی کونی کلردی . چوجقلرک بعضاری آندن درس آلیرلردی . (!)  
لکن بنم مکتبه کوندریله حکم وقت پدر مرحومدن « صقین اولمیه که فارسی  
اوقویه سک ! زیرا » هر کیم اوقور فارسی، کیدر دینک یاریسی « دیو  
آمش اولدیغم نصیحت قولانغده کوبه اولدیغندن، فارسی به هوس شویله -  
طورسون، اوقویانلره دینسز نظریله باغاردم .

لالا بوحاله واقف اولغله، کیرلیجه بکا فارسینک هر شیئه لازم اولد-  
یغنی، ودینه طوققمقسزین اوقومغسی ممکن ایدوکی، وهر فارسی اوقویان  
دینسز اولیوب، حتی عیسی افندی پک صالح ومتدین بر آدم اولدیغنی  
و کندیبی بیله وقبيله اوقویه مدیغنه نادم اولوب، شمعی النیدن کلسه آق  
سقالیله اوقویه جغنی واکر بن اوقومز ایسه امتحان وقتنده شریکرمندن  
کیرو قاله جغنی ویدرک بکا بویه دیمسی کندینک فارسی آکلادیغندن  
اولغله، اکر بن شمعی آندن کیرلی اوکر نه جک اولور سه هم پدری  
پکمش، همده امتحانده برنجی چیقوب، آتی ممنون ایتش اوله جغنی اوله  
بر لسان ایله آکلاندی که آرتق فارسی اوقومغنی اوجه ذهمنده قرارشد .  
پردم؛ و کویا کیرلی بر قباحت ایدرکی مکتبک نیمور باش کتابلرنندن بر  
تحفه وهی استعاره ایدوب، او هفته درسه باشلادم .

اوجه خاطر مده در که هنوز تحفدنی تمام ایتامش ایدم؛ بر کیجه لالا

ايله برابر، قارشيلقلى اوتوروب، ال دكرمنى ايله (بلغور) او كوتمكله مشغول ايدك؛ دكرمنى چوريركن صره بكا كلدى. بن چورمكله مشغول ايكن كوردم كه لالا كوزلندن ياش دو كوب، متصل اغلايور. سبني صوردم جواينده «سن دهها چوجوقسك آكلارم سسك!» ديدى. بن اصرار ايتدم؛ نهايت عاجز قالوب، «بودكرمن لسان حال ايله نه دييور بيليورميسك؟» ديدى.

بن دكرمنك لقردى سويلديكني او وقته قدر هيج ايشتمديكمين، حيران حيران لالانك يوزينه باقدم؛ و آمان دكرمنك نصل لقردى ايتديكني بكا سويله - ديو ابرامه باشلادم.

لالا درونندن بر آه چكوب «اوت! دكرمن سويلر؛ و زدن دهها فصيح و معقول سويلر. فقط آنلري ايشتمكه قولاق ايسستر! ايشتمه بو دكرمن لسان حال ايله دييور كه: - اي بكا نظر ايدن غافلر! كوزل كزي ايوچه آچك؛ بكا ايوچه باقك! زيرا بن بو دنيانك بر مثالي يم. بكا قو. بديغكر بغداديار دخی دنيايه كلن انسانلر عيني در. قونيلان دانه لري بن ايكي طاشك آره سنده يو وارلايه يو وارلايه قيروب اوفالديرم. و مطلوب اولان مرتبه كاله كلدكلرنده كه بلغور اولور؛ آنلري طيشاري اطارم؛ يكي كلنارله مشغول اولورم. نته كيمن دنيا دخی كندبنه كلان انسانلري زمين و سما آره سنده انواع بلایا و امحانات ايله ازوب، كچروب كاله، يعنى هر شخص كندبنه مقدر اولان نصابه بالغ اولدقده هزاره دفع ايدر؛ ديكرلريله مشغول اولور. -

حتي بو معنا اوزرينه شويلاهده بر شعر خاطرمه كلدى؛ شمدي بالبداهه نظم ايتدم. «ديدى و «آسيابي دور ايدن آهنگه نظر قيلشم.» مصرعيله بر قاج بيت اوقودى. حيف كه ديكر مصراعر خاطرمدنه قلدى. (\*)

(\*) غريدر كه مرحوم مشار اليه لالامندن ايشتمديكي سوزك، آننى يكرى سنه سكره نظم ايتديكي ترجيع بند مشهورنده شويلاه افاده ايشتمدر.  
«کردون بر آسياب فلاكتدار در  
كويآ ايتنده آدام آواره دانه در.»



بن بو سوزك مدلولنى آكلایه حق یاشده اولدیغمن، آسیابك بویله  
 كوزل سویلمه سندن زیاده لالانك فضل و كالثه حیران اولدم . و آسیاب  
 و آهنگ كلمه لرنك معناسنى آكلامقوله فارسى اوقومغه ذوق و هوسم بر قاندها  
 تزیاد ایتدی . و لالانك كوزینى، فاشنى اكهرك، كمال نلذله و بیلمدیكم بر  
 طرزده اوقودیغنى شعرك اداسى معناسندن زیاده خوشمه كیدوب، شعرى  
 بكا اورتمسنى رجایه باشلدم . لالا، جوابند « شعر دیدكلى بعض عباده  
 مخصوص بر عطیه الهیه در؛ توغل و تحصیل ایله اولمز . اكر جناب  
 بارى سكلده مقدر ایتش ایسه شاعر اولورسك؛ والا هیچ بر وسیله ایله  
 بوشرفه نائل اوله مزسك ! خواجهك نعمان افندى هر علمده ماهر بر فاضل  
 متبحر ایكن شعر سویلیه بیلورمى ؟ باق عیسی افندى فارسیده یكتا  
 اولدیغنى حالده طبیعت شعریه مالكمى ؟ ایشته شعر، داد حقدر؛ علم ایله  
 اله بكمز . » دیدى . بونى ایشیدیر ایشتر كویا ایچمده كولانمش بر آتش  
 كومده سى وارمشدركور و ككلمش كبی كنمده بر غلیان حس ایتدم ؛ قرا-  
 ره مجالم قلمدى . دكرمنى بر اقدم؛ آغلايه رق لالانك بویژه صارلدم ؛  
 و شعرك فصل سویلمدیكنى مطلقا بكا او كرتسى ایچون یالواردم .

( مابعدى اون بشتی نهفته )

## کمال بكا

عبدالحق حامد بكا اولان مکتوبنك  
 مابعدى

سن بكا حسمرتكش اوله بیلیرسك؛ فقط بنم سكا نه قدر حسمرتكش  
 اولدیغى یته بیله مزسك . بر زمان کلیرده بر لیشیرسهك، بر هزاره آتیش  
 ایكى ... كبی كولهرك، بر برمه صاریلیرز . هله شمديك سنى الله ملته  
 باغشلاسون .

اکرم اللرى اوپر؛ عبدالحق حسینك بنده كوزلینى اوپرم .